

CHRONICKÁ KOPŘIVKA

CHARAKTERISTIKA

Chronická kopřivka je závažné onemocnění

Kopřivka patří mezi velmi časté kožní choroby. Podobně jako po kontaktu s kopřivou se projevuje typickými pupeny či oválnými ložisky s bělavým středem, která mohou splývat až v obrovské mapovité plochy. Silně svědící pupeny vznikají rychle během několika minut a mizí bez následků v průběhu několika hodin. Postihne-li kopřivka i hlubší podkoží, projevuje se otokem, zejména v obličejí (rty, oční víčka), na rukou a nohou může trvat až dva dny. Pokud otok postihne sliznice, může vést k závažným, až život ohrožujícím stavům – dýchací a polykací obtíže, bolest břicha, pokles tlaku a poruchy vědomí.

Vzhled na průběh chronické kopřivky jsou natolik typické, že diagnostika obvykle nečiní potíží.

Chronická kopřivka, na rozdíl od akutní, trvá déle než šest týdnů a může probíhat i roky.

PŘÍČINY

Chronická kopřivka není alergie

Příčiny chronické kopřivky dlouho nebyly vůbec známy. Díky nejnovějšímu výzkumu se ukazuje, že až u poloviny osob jsou v pozadí imunitní odchylky, tzv. autoreaktivita, v jejímž důsledku dochází k uvolnění histaminu. Zjednodušeně řečeno je histamin látka, která se uvolňuje ze žírných buněk do kůže po působení alergenu při časně alergické reakci (např. na vosí bodnutí). Histamin a další látky způsobují rozšíření kožních cév a zvýšení propustnosti cévn stěny, což se projeví kopřivkovými pupeny nebo i otokem. Ale u chronické kopřivky dochází k uvolnění histaminu bez působení nějakého zevního alergenu. Chronická kopřivka tedy nebývá způsobena alergií.

Na průběh kopřivky mají vliv tzv. **spouštěcí faktory a doprovodné choroby**, které mohou být důvodem úpornosti. Pátrá se tedy po spouštěcích, jako jsou potraviny, léky (zejména proti bolesti) a také chronické záněty a skryté infekce včetně parazitárních. Dále po vnitřních chorobách jako jsou onemocnění štítné žlázy, krve, pojiva, dále po imunitních a alergických, eventuálně i nádorech. Menší skupina kopřivek je vyvolávána fyzikálními vlivy, jako je tlak, chlad, teplo, vibrace, voda, tělesná námaha, sluneční záření atp. Obecně se chronická kopřivka může objevit z nejrůznějších zevních či vnitřních příčin a i jejich kombinací.

Příčiny a spouštěče lze laboratorními testy jen málokdy přesně odhalit, a tak rozsáhlá, nesystematická laboratorní vyšetření obvykle nepřináší kýžený výsledek.

LÉČBA

Chronická kopřivka je léčitelná

Na rozdíl od předchozích dob, kdy nebyly vhodné, tj. účinné a přitom bezpečné léky, je současná situace podstatně lepší. V léčbě kopřivky se používají léky označované jako **antihistaminika**. Užívají se v tabletách, na trhu je jich řada, některá jsou i volně prodejná. U chronické kopřivky se používají tzv. nesedativní antihistaminika (netlumící pozornost). A to pouze ta, prověřená pro léčbu chronické kopřivky, neboť se u těžkých případech používá i vyšší dávkování než obvyklé, a navíc dlouhodobě. Lékař musí ve spolupráci s pacientem vytipovat vhodné antihistaminikum a individuální dávku, případně kombinaci antihistaminik, protože neexistuje lék účinkující na každého člověka a na každou kopřivku stejně dobře. Jen výjimečně a krátkodobě se používají celkově kortikosteroidy. Zevně se mohou účelově používat tekuté pudry nebo chladivé emulze s obsahem zinku, eventuálně dalších protisvědčivých přísad, jako je ichthamol, tanin atp. V léčbě nejzávažnějších případů chronické spontánní kopřivky, která nereaguje na intenzivní léčbu antihistaminiky, je v současné době možno použít tzv. biologickou léčbu. Jedná se o injekční léčiva, která jsou po splnění určitých kritérií podávána ve specializovaných dermatologických centrech.

PRAKTICKÉ POKYNY

Vyhledávání a vyhýbání se spouštěčům a pravidelná léčba vedou ke zlepšení průběhu

- Vedte si **deníček** a sledujte: požitá potraviny, nápoje, léky i jen občas užívané (proti bolesti, projímadla, oční a ušní kapky, čípky, antikoncepce, vitaminy, minerály aj. potravinové doplňky, alternativní medicína atp.); dále očkování, infekce a jiná případná onemocnění; jakékoliv změny ve zdravotním stavu i životním stylu, pracovní i mimopracovní aktivity a i vaše duševní naladění. Stres je někdy přeceňován, ale na průběh kopřivky může mít vliv. Nezapomeňte uvést případné doprovodné potíže, jako jsou bolest hlavy, kloubů, břicha, teploty, a také uveďte přítomnost otoku v obličejí nebo dýchacích či polykacích potíží. K záznamům můžete využít i strukturovaný formulář od lékaře – „kopřivkový kalendář“.
- Sdělte lékaři jakoukoliv změnu či **podezření**, i když se vám zdají být nepravděpodobné.
- Předepsané **léky** na kopřivku užívejte pravidelně, a to **souvisle, denně** (při užívání jen nárazově, podle potřeby nelze očekávat zlepšení dlouhodobého průběhu).

Pokud vyvolávající faktory stále působí, nemohou žádné léky samotné vznik kopřivky zablokovat úplně, proto dodržujte i obecné preventivní zásady:

- **Dieta** s nízkým obsahem histaminu a pseudoalergenů – některé potraviny jsou totiž schopné samy, bez alergenů, jen díky velkému množství histaminu, vyvolat stejné potíže jako u alergie. Tento jev se označuje jako pseudoalergie či intolerance. Tedy nepožívejte kořeněné, konzervované, trvanlivé, aromatické pokrmy a nápoje, bylinné čaje, džusy, alkohol, rajčata, jahody, tropické ovoce, zralé a plísňové sýry, ořechy, mořské ryby a plody. O podrobnostech se poraďte s lékařem, neboť další omezení jsou individuální, včetně vlastního pozorování.
- **Režim:** vyhýbejte se horkému prostředí – přetopené, zakouřené místnosti, sauna, velká tělesná námaha. Oblečení volte prodyšné, volné, hladké – prevence pocení a tření kůže.
- **Hygiena a péče o kůži:** vhodnější je krátké sprchování chladnější vodou, osušení provádějte zlehka a jemně. Používejte podpůrné prostředky k mytí a promazávání kůže, protože u chronické kopřivky je kůže náchylnější k podráždění, svědění a přesušení.
- Neexperimentujte s léčivými ani se „zaručenými“ radami a kúrami od známých atp.

- **S nejasnostmi a dotazy se obraťte na odborného lékaře – dermatologa.**

Jako u všech chronických chorob, tak ani u kopřivky není realistické očekávat rychlé a trvalé vymizení příznaků. Cílem je průběh choroby zmírnit, stabilizovat a v dlouhodobém měřítku pak i dosáhnout stavu bez kopřivky. Ke zvládnutí chronické kopřivky je tedy třeba dlouhodobé léčby a dlouhodobého dodržování preventivních opatření – vyhýbání se spouštěčům. Také vzájemná spolupráce a důvěra mezi pacientem a lékařem hrají roli. Vytrvejte a výsledky se dostaví.

- **Užitečné odkazy:**

www.chcizdravoukuzi.cz; www.urticaria.net

Edukační projekt České dermatovenerologické společnosti ČSL JEP © MUDr. Nina Benáková, Ph.D., 2016

Materiál je chráněn autorskými právy a je určen členům ČDS ČLS JEP pro edukační účely v ordinacích. Není povoleno ho mimo tyto účely dále reprodukovat či jakkoliv rozšiřovat, včetně jeho částí. Pro jakékoliv jiné využití je třeba souhlasu autora a redakce Čs. Dermatologie.